

DASCĂLII CREȘTINILOR

Christian teachers

Dr. Ana SOFRONI, conf. univ.

„...Domnul nostru Iisus Hristos este începutul și sfârșitul
oricărei învățături și îndeletniciri bune”.
(*Sfântul Grigorie al Nyssei*)

Dumnezeu pe fiecare om l-a înzestrat cu cel puțin cîte un dar: cineva cu deosebită iscusință crește pîine, un altul e zidar neîntrecut, al treilea vindecă lumea de boli, al patrulea are talentul de a răspîndi cunoștințele, adică de a-i învăța pe alții, și tot așa mai departe. Iar prin pilda din parabola evanghelică despre talanți, El la toți ne-a lăsat cuvînt de învățătură ca darul ce ni l-a dat să-l înmulțim spre folosul tuturor¹. Deci să luăm aminte la această povață părintească și să nu fim indiferenți față de capacitățile noastre, să nu le irosim în zadar. Că atunci ne-am face frați cu lenea, iar stăpîniți de ea, nu am mai reuși să isprăvim lucruri bune. Am putea aduce la împlinire adevărata menire a talentului ce-l avem doar prin muncă stăruitoare. Aceasta e o datorie creștinească din cele mai frumoase și oricărui creștin i-ar sta nemaipomenit de bine să și-o îndeplinească cu cinste. În caz contrar, s-ar putea întîmpla să i se ia pentru totdeauna darul, precum a pățit-o sluga cea vicleană ce-și ținuse talantul îngropat pînă la întoarcerea stăpînului său, neostenindu-se a-l înmulți cu bună știință și cu dăruire de sine².

Acei care au chemarea de a fi învățători, în special propovăduitori ai învățaturii creștine, de rînd cu arta răspîndirii cunoștințelor ca atare, posedă și arta exemplului viu, ceea ce înseamnă că ei cu multă dibăcie își raportează toate faptele, toate acțiunile practice la poruncile dumnezeiești. Ei mereu urmăresc să-și pună în echilibru vorba și fapta, sînt stăpîni cumpătați atît pe cuvîntul ce-l rostesc, cît și pe faptele săvîrșite în baza acestui cuvînt. Și atunci efectele învățaturii sînt cu mult mai pronunțate, căci ceea ce vezi că-i reușește altuia, îți insuflă cu mult mai

¹ Luca 19, 12-26.

² Ibidem.

multă încredere în propriile puteri, decît dacă numai ți s-ar vorbi despre cutare sau cutare lucru; totodată îți trezește dorința de a-l imita întru toate pe dascălul îmbogățit în virtuți. Nu în zadar pe dascălii cei îmbunătățiți Sfîntul Vasile cel Mare îi numește *învățători de fapte bune*.³ La dîșii observăm o rîvnă deosebită în a-și face meseria, o rîvnă precum aceea a Sfinților Apostoli, care, la rîndul lor, l-au avut ca Învățător pe Domnul nostru Iisus Hristos, fapt adesea mărturisit de ei înșiși; încă și mulțimile de oameni, pentru limpezimea și claritatea cuvîntului rostit pe înțelesul tuturor, l-au recunoscut ca Învățător cu totul deosebit; și fariseii și cărturarii acelor timpuri, învățătorii de lege, bătrînii sinagogilor de asemenea au fost nevoiți să vadă în Iisus un Învățător extraordinar. Despre toate acestea se aduc numeroase mărturisiri în Sfînta Evanghelie.⁴ Mîntuitorul Însuși le spune despre aceasta ucenicilor Săi, după cum citim în Evanghelia de la Sfîntul Ioan, unde e scris: „*Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul; și bine ziceți, căci sînt*”⁵. Despre învățătura atotcuprinzătoare și mai presus de orice altă înțelepciune a Domnului Iisus Hristos mărturisesc toți cei patru evangheliști. Fiecare din ei ne descoperă adevăratul sens al creștinismului, accentuînd că aceasta e învățătura desăvîrșirii ființei umane aici, în viața pămîntească, pentru a cîștiga prin ea viața cea veșnică, de după moarte.

Că numai de la Dumnezeu putem primi cele mai folositoare învățături, ne-o spune și proorocul David. Să atragem, de exemplu, atenție la următoarele versete din Cartea Psalmilor: „*Bun ești Tu, Doamne, și întru bunătatea Ta, învață-mă poruncile Tale*”, „*Dumnezeule, m-ai învățat din tinerețile mele, și eu și astăzi vestesc minunile Tale*”, „*Binecuvîntat ești, Doamne, învață-mă îndreptările Tale*”⁶. Deci cele ce le învățăm de la Domnul, vin și cunoștințele să ne înmulțească și totodată adevărurile sfînte să ni le descopere. Mai mult ca atît, ele ne scot la lumină de pe drumul greșit, făcînd cu noi o lucrare de salvare sufletească fără asemănare. Cu toate acestea, defel nu sînt apăsătoare, cum se întîmplă de obicei cînd ne adîncim în studierea altor materii, ci dimpotrivă, cuvîntul dumnezeiesc purifică sufletele și cugetele noastre, împrăștie din ele toată întunecimea și ne insuflă puteri de viață, ne face să ne ținem tari în fața numeroaselor păcate care mereu caută să ne doboare. Oare să nu aducă aceasta ușurare sufletului păcătos? Bineînțeles că da, orișicare om își dă bine seama de acest lucru, tocmai de aceea fiecare e în stare să urmeze învățătura creștină și să-și trăiască viața precum i-a fost hărăzit. Posibilități pentru așa ceva la sigur că sînt, rămîne doar să fie depusă cît mai multă silință pentru a le folosi just. Însă, cu regret, puțini creștini sînt pe deplin conștienți de bogăția darurilor lui Dumnezeu

³ Sfîntul Vasile cel Mare. Cele trei cuvinte ascetice; Constituțiile ascetice; Epistole ascetice. București: Editura Institutului Biblic și de misiune Ortodoxă, 2009, p. 19.

⁴ Marcu 10, 17-27; 11, 11-23; 1, 16-22; Ioan 6, 56-60; 7, 14-30; Matei 22, 23-32; 19, 16-26; 22, 35-46; Luca 8, 22-25; 8, 41-56; 10, 25-37; 11, 42-46; 12, 13-15; 17, 12-19; 18, 18-27; 20, 27-44.

⁵ Ioan 13, 12-17.

⁶ Ps. 118, 68; 70, 18; 118, 12.

și cu nepăsare trec pe lângă cele necesare sufletului. O fac, ca și cum și-ar fi sieși dușmani înverșunați.

Mîntuitorul propovăduia învățătura mîntuirii în special în baza pildelor. Fiind întrebat de ucenicii Săi despre ele, „[...] le-a răspuns: vouă vă este dat să știți tainele Împărăției lui Dumnezeu, iar celor dinafara voastră toate le sînt date în pilde [...]”⁷ Asta pentru ca lumea să înțeleagă mai ușor învățătura cea nouă. Din aceleași considerente, pildele Sale întotdeauna erau raportate la situațiile și fenomenele din viața oamenilor, la ceea ce le era bine cunoscut. În limbajul pedagogic de azi pilda e numită procedeu artistic. Însă Iisus Hristos îl aplica nu în stilul nostru, ci în mod excepțional. El potrivea minunat de bine locul fiecărei pilde în mesaj, îi dădea semnificație profundă și adesea o și explica pe înțeles. Mai târziu, fenomenul pildelor a început a fi pe larg aplicat în predicile tuturor clericilor, ca mai apoi să fie încetățenit într-o așa măsură, încît să devină element de bază în activitatea de educație morală și religioasă. Cea mai frumoasă și grăitoare pildă de comportament creștinesc, o pildă ideală din toate aspectele, este viața Mîntuitorului în dimensiunile ei umane. Sfîntul Vasile cel Mare ne spune cu privire la aceasta: „Domnul, ... înainte de a învăța cu cuvîntul, a învățat cu fapta”⁸. Sfîntul constată aici un mare adevăr. El e dezvăluit pe înțelesul tuturor în frumoasa pildă a spălatului picioarelor, cînd Învățătorul Însuși, înainte de sărbătoarea Paștelui, le-a spălat ucenicilor Săi picioarele. „[...] v-am dat pildă vouă pentru ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi”, - a zis El atunci⁹. Iar acest gest însemna nu doar supușenie, el întruchipa totodată și smerenie, și dragoste față de semenii, și dorință de a-i face să aibă grijă de aproapele, de a-i face să se gîndească unul la altul. Și astfel să dispară la oameni orice gînd de preamărire, orice sentimente egoiste, orice tendință spre slavă deșartă. Să-ți trăiești viața pentru binele aproapelui și atunci vei fi răsplătit de Cel de Sus cu mult mai mult bine – iată ce vroia Iisus să învețe ucenicii Săi de la Dînsul, ca de la *Adevăratul Învățător*. Asemenea Lui trebuie să fie toți dascălii de religie, căci dacă ei, mai întîi de toate, nu vor fi exemplari prin faptele ce le săvîrșesc, atunci numai cu vorbe goale nu vor mai reuși să obțină rod bun de la cele ce le seamănă în inimile credincioșilor. Faptele bune ale dascălilor parcă ar fi un sol fertil în sufletul oamenilor, sol care e necesar pentru ca în el să se planteze cu siguranță cuvintele învățăturii dumnezeiești.

Adevăratul dascăl al creștinilor niciodată nu se va abate de la cerințele fundamentale ale meseriei sale, iar acestea sînt următoarele: *cunoașterea profundă a Sfintelor Scripturi; dragostea nemărginită, fără asemănare, de Dumnezeu; păzirea*

⁷ Marcu 4, 10-23.

⁸ Sfîntul Vasile cel Mare. Tîlcuire duhovnicească la Psalmi / Carte tipărită cu binecuvîntarea Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; Trad. din limba greacă veche Pr. dr. Olimp Căciulă. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2009, p. 134.

⁹ Ioan 13, 12-17.

și urmarea neclintită a poruncilor dumnezeiești; rîvna pentru propovăduirea cît mai largă a învățaturii creștine; grija de mîntuirea aproapelui. Atunci cînd învățătura creștină se cunoaște îndeajuns de bine, nu se comit falsuri și diferite erezii la propovăduirea ei. Atunci se înțelege clar, fără nici o îndoială, că ea este veșnică, precum afirmă împăratul și profetul David în unul din Psalmii săi¹⁰, și precum le spunea și Mîntuitorul ucenicilor ce-L însoțeau, zicînd: „Cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”¹¹. Atunci adevărul dumnezeiesc poate fi urmat în toată plinătatea lui și credincioșii se învrednicesc de mare milă de la Dumnezeu. Pe cînd cunoașterea superficială a Scripturii te îndepărtează de la adevărurile sfinte. O aflăm din exemplul fariseilor și cărturarilor, la care se referă Iisus Hristos în una din parabolele evanghelice, cînd le zice acestora: „[...] vă rătăciți neștiind scripturile, nici puterea lui Dumnezeu, căci la înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii lui Dumnezeu în cer”¹². Tot din cauza nepătrunderii în esența conținutului Scripturilor Sfinte, aceștia nu au priceput că venirea lui Iisus pe pămînt este împlinirea Legii. Au rămas adumbriți la minte chiar și atunci cînd El le-a citit despre Sine din cartea proorocului Isaia, unde era scris: „Duhul Domnului este peste Mine, căci Domnul M-a uns să binevestesc săracilor; M-a trimis să tămăduiesc pe cei zdrobiți cu inima; să propovăduiesc robilor dezrobirea și celor orbi căpătarea vederii... astăzi s-a împlinit Scriptura aceasta pe care ați auzit-o”¹³. Deci nici atunci și nici mai tîrziu nu au înțeles că Iisus e Mesia pe care ei Îl așteptau. Erau orbiți de fală, de fățărnicie, de slavă deșartă, de îngîmfare, de putere, pentru a putea vedea cele ce trebuiau observate și să audă cele ce se cereau a fi auzite. Dar totuși se considerau mari știutori de Lege, îndrăznind pînă și pe Mîntuitorul să-L mustre că-Și permite a încălca cele scrise în Legea lui Moise. Deci încercau să-i învețe și pe alții lucruri abătute de la adevăr. Exemplul lor nu e demn de urmat, ci dimpotrivă, el merită doar condamnare. Odată ce cunoști profund Scriptura, se cuvine să nu te abați de la ea, că de altfel strici minunatele potriviri de întîmplări și rînduiala firească a vieții. Să luăm-aminte cum Iisus Hristos a urmat sfatul psalmistului referitor la pilde, căci e scris în unul din Psalmi: „Deschide-voi în pilde gura mea, spune-voi cele ce au fost dintru început [...]”¹⁴. Și Mîntuitorul a făcut întocmai, precum și cu toate celelalte povește profetice, lăsate de Dumnezeu Tatăl. Voia Tatălui a cinsti-o cu desăvîrșire, arătîndu-L ascultare deplină și neasemănata Sa dragoste de Fiu. Tot așa și dascălii de mai încoace ai lumii creștine, avînd dragoste curată față de Dumnezeu, își împlinesc lucrarea de luminare a sufletelor celor credincioși cu bună izbîndă. De vreme ce dragostea de Dumnezeu întotdeauna e însoțită de dragostea către aproapele, nici un dascăl nu poate neglija faptul și caută să-și ajute aproapele

¹⁰ Ps. 101, 27.

¹¹ Matei 24, 34-46.

¹² Matei 22, 23-33.

¹³ Luca 4, 16-22.

¹⁴ Ps. 77, 2.

cu tot ce-i stă în putere, ca împreună să meargă spre mîntuire. El se grăbește să împartă cu dînsul ceea ce a aflat nou despre credință și buna cuviință creștinească. Urmărește folos duhovnicesc nu doar pentru sine, ci și pentru acela care din anumite motive nu este în stare să-și îmbogățească cunoștințele cu cele de suflet ziditoare. Un asemenea dascăl își face lucrarea cu nespusă plăcere și cu deosebită bucurie, nădăjduind că truda neapărat îi va fi răsplătită cu faptele bune ale celor pe care el îi învață. Vorbe frumoase despre dispoziția sufletească a unor asemenea dascăli ne spune Sfîntul Vasile cel Mare: „*Căci este în firea oricărui dascăl să vrea ca învățăceii să-și însușească exact cele predate de el*”¹⁵. Evident că poți pretinde așa ceva numai în cazul în care cele predate conțin adevărul, cînd ele sînt curate ca cristalul și scăldate în căldură sufletească. Iar de nu e așa, adică cînd „*dascălul este stăpînit de răutate și stricăciune*”, precum zice mai departe Sfîntul Vasile cel Mare, atunci către acestea îi va îndruma și pe ucenicii săi. De așa ceva să ne ferim! Să fim cu luare-aminte pe cine vrem să-l urmăm, pe cine vrem să ni-l alegem ca dascăl. Că acel ce ne învață lucruri rele nu mai are darul învățaturii de la Dumnezeu. El ar putea fi unul din propovăduitorii mincinoși ai învățaturii creștine, despre care Mîntuitorul i-a prevenit pe ucenici la începutul creștinismului, cînd le spunea: „*Căci se vor ridica hristoși mincinoși și prooroci mincinoși [...]*”¹⁶.

Cuvintele adevăratei învățături vor fi pe deplin și cu real folos însușite numai în cazul în care ele vor fi luate din scrierile duhovnicești ce le avem drept moștenire de la mai mulți Sfinți părinți. Aceste Scrieri, de rînd cu Sfintele Scripturi, pentru oricare dascăl cu vocație constituie surse prețioase de cunoaștere a adevărilor divine. În ele învățătura mîntuitoare adusă pe pămînt de Iisus Hristos își păstrează harul dumnezeiesc. Tot prin ele ni se descoperă numeroase exemple de viață creștinească trăită întru totul după poruncile divine, în frică și cu dragoste față de Atotputernicul Creator al lumii.

Să ne ajute Domnul să devenim și noi vrednici dascăli pentru creștinii care vor să-și trăiască viața în lumină.

¹⁵ Sfîntul Vasile cel Mare. Cele trei cuvinte ascetice; Constituțiile ascetice; Epistole ascetice. București: Editura Institutului Biblic și de misiune Ortodoxă, 2009, p. 129.

¹⁶ Matei 24, 13-28.

